

van Christus, die dat niet doet uitkomen, of het al heel onduidelijk doet uitkomen, zal het, als een zware zonde, voor zijn God te verantwoorden hebben. Ja, bij de beoordeelende van uw naasten hebt gij, om te onderscheiden of zij door den geest der wereld worden geleid en beheerscht, en dus nog heidensche of paganistische zijn, dan wel door den Geest die uit God is, en dus Christenen, zelfs geen ander teken dan dit al of niet „uitkomen“.

En straks bij de worsteling op politiek gebied, die in deze week u wacht, en waarbij het gaat om het behoud en de sterking van de christelijke maatschappij en van een christelijke regering in ons vaderland, hebt gij dan ook uitsluitend met dit „uitkomen“ te rekenen.

Maar een bewijsend teken of iemand in den intiemsten of innersten, in den mystieksten of verborgen zin Christen is, hebt ge aan dit al of niet „uitkomen niet“.

Het „uitkomen“ kan wereldsche berekening zijn, het „niet-uitkomen“ geestelijke traagheid wezen.

Dan, al moogt en kunt gij, die geen hartekenners zijt, in het saamleven met uw medemenschen, bij uw beoordeelende van hen, op niets anders afgaan dan op hun woorden en daden — in uw zelfbeoordeelende hebt ge dieper te gaan, door te dringen tot wat achter deze uitingen uwer ziel ligt; door te dringen tot het innigste, voor de menschen verborgene, maar aan God en u zelf bekende leven uwer ziel.

En tot deze zelfbeoordeelende, na ernstig zelfonderzoek, of gij den Geest, die uit God is, hebt ontvangen, maant u weer de Pinksterdag.

Wanneer gij dan zult zijn ingegaan in Gods heiligheden en daar in die wereld van het innige en verborgene het bewijzend teken vindt, dat gij den Geest van Christus hebt en hem dus toekomt, wil dan straks als een innig maar ook ijverig Christen, in de woelige en bedrijvige wereld van het saamleven met uw medemenschen, deelneemen aan den strijd van den Geest, die uit God is, tegen den geest der wereld.

„Stroomen op het droge.“

[PINKSTEREN.]

Want ik zal water gieten op den dorstige, en stroomen op het droge; ik zal mijnen Geest op uw zaad gieten, en mijnen zegen op uwe nakomelingen. Jesaja 44: 3.

Pinksteren is een wonder. Pinksteren is iets gansch buitengewoons. Wat Pinksteren tot het heilige feest maakt, was er vroeger niet, greep slechts eens plaats, en kan, in dien geheel eenigen zin, nooit ten tweeden male komen.

En toch, hoe geheel eenig en exceptioneel het Pinksterwonder ook was, het kwam toch noch onverwacht, noch als onnatuurlijk.

Ge voelt dit terstond aan de beelddraak, waarin Pinksteren door de profeten voorspeld werd. „Ik zal water gieten op den dorstige en stroomen op het droge“, duidt er op, dat het water bij den dorstige hoort, en dat het nu droge land er op was aangelegd om doorwaterd te zijn.

Just hierin ligt de kracht van al deze Schriftbeelddraak.

„Gelijk het hart schreeuwt naar de waterstroom, zoo dorst mijn ziel naar U, o God“, spreekt uit, dat de ziel bij God hoort, buiten God niet kan, voor de eere Gods bestemd is, en dat, nu de ziel God mist, er dorst opkomt, die de ziel inwendig verteert, straks in korts zet en dreigt met omkomen.

Wie geloof, hongert naar de gerechtigheid, zoals een pasgeboren wicht hongert naar de moedermelk. Naar oorsprong en bestemming hoort de mensch bij de gerechtigheid en de gerechtigheid bij uw ziel. En daarom is het dat honger u pijnt, zoo de gerechtigheid week. Een hongerpijn, die ge niet voeldt toen ge in uw honger van u zelven laagt, maar die u inwendig verteert van 't oogenblik af, dat ge in uw geloofsverwachting uit uw zondenbedwelming opwaakt en tot uzelfen komt.

En al deze diepe waarheid geeft de profetie u niet in dor betog of in geleerde stellingen, of in scherpsinnige ontleding, maar alles in klare beelddraak, die u met macht toesprekt.

Wat bloesemt in het geloof, is als de wilg die bij waterbeken is geplant, en als zelfs de beken op aarde zijn opgedroogd, komt de vloed van boven, en dan wordt het kristallene water als in stroomen uitgieten uit de wolken die het aardrijk overdekken.

Dorsten, hongeren is onnatuurlijk, is missen en derven wat naar Gods bestel bij ons hoort; en dan komt de genade het ons geven, aan elk hart afzonderlijk in de ure der toebereiding, en aan al Gods volk saam, voor eens en duurzaam blijvend, op den Pinksterdag.

En die genade geeft niet soberlijk, maar mildelijk.

Niet bij druppelen en niet bij enkele teuglen, maar als waterochten die in de woestijn uitbreken en als een rivier die uit den Rotsteen voortkomt. Het zijn stroomen die worden uitgieten op het droge.

Uit de natuur komt al zulk beeld op, en ook daar klemmt hetzelfde.

Niet de dorre wildernis, niet de woestijn, is alsoop uit Gods hand voortgekomen; wat God schep was een Paradijs. De dorre wildernis is uit den vloed, en zal eens met den vloed in de heerlijkheid van het koninkrijk der hemelen worden opgelost. Op de nieuwe aarde, onder den nieuwen hemel, is geen zandwoestijn meer denkbaar.

Al het dorre is onnatuur, al het uitgedroogde en verborgerde is tegen de natuur. In Gods schepping, gelijk ze ontstond, is alzijdige behoefte om te kunnen genieten, maar ook overvloedige volheid om elke behoefte te uil en.

Ook in den zaligen hemel is het niet een ontbreken van trek, zucht, neiging en behoefte, neen integendeel, die behoefte nog sterker sprekend; maar niet één behoefte die nijpen blijft en niet ten volle vervuld wordt.

Just dat ten volle vervuld worden van elke behoefte is de zaligheid!

Wat we in de natuur voor oogen zien, is daarom steeds een prediking aan uw ziel.

De verschroeiende, verzengende, en alsoo geheel verdorde grasweide bij zonhitte toont u uw innerlijk zielewezen zoals het is buiten uw God. En als malsche stortregen op dat dorre land neerkomt, en de graspijnt zich weer opbuigt, en het veld opleeft en frischer geurt den akker verjongt, dan toont dat veld, die akker, die weide u, hoe het toegaat in uw ziel, als de regen des Geestes de eerst verarmde ziel komt drenken.

En die beelddraak is niet toevallig zoo juist. Neen, het is éénzelfde God die in dien akker in de natuur en die ziel in het geestelijke schiep, en die in beide aard, in beide nood en in beide uitredding één gedachte belichaamt; alleen maar de éne maal in het stofelijke, de andere maal in het geestelijke verwezenlijkt.

Het is één Fontein in God, die den akker door het waas der wolken heen drenkt, en voor den akker uwer ziel u verkrikt door den Heiligen Geest.

De Geest draagt het al en bezielt het al. De Geest doet dit in de natuur. Of zegt Psalm 104 niet: „Zendt gij uw Geest uit, zoo worden zij geschapen en Gij vernieuwt het gelaat des aardrijks?“ Heette het niet reeds in Gen. 1: 2: „En de Geest Gods zweefde op de wateren.“

Niet maar een kracht van God, neen God zelf is in heel zijn schepping, stofelijk én geestelijk. Er is niet God en zijn kracht. De kracht Gods is de Almachtige God zelf. En die Almachtige God is niet de Vader op Zichzelf, maar de Drieëenige God, Vader, Zoon en Geest.

De zonde moge hier scheiden en storend werken, maar ze kan het fundament van alle creatuurlijk aanzijn niet teniet doen; en dat fundament voor alle creatuurlijk aanzijn is, dat God zelf van oogenblik tot oogenblik alle ding draagt door het Woord zijner kracht.

Zelfs satan kan geen oogenblik zonder God gedacht worden, en dat juist is het ontzettende en vreeselijke van zijn bestaan. Zoo één, dan voegt satan de belijdenis: Bedde ik mij in de helle — en dat doet satan — Gij zijt daar.

Daarom komt God niet pas tot ons in onze bekeering. Neen, ook de dieptgevalen zondaar wordt in het eigen oogenblik van zijn zonde, alleen door God in stand gehouden. Hield God één oogenblik op hem te dragen, zoo hield de zondaar op te bestaan.

Dus de Geest is ook in den zondaar. De sluwheid waarmee de schurk zijn schelmstuk uitrust, is misbruikt talent dat de Geest in hem zette en onderhield. En zoo ook is de Geest in het bestaan zelf van ons aanzijn, in onze zintuigen, in heel ons lichaam, en anderszins in de werking van onze inborst, onze aanleg, onze talenten, en in alle geestesgaven.

Alleen maar, de zonde breekt de gemeenschap van ons ik met het Ik van den Drieëenigen God, dat tot ons spreekt in den Geest.

En wel hoort ook de zondaar dit spreken, maar als oordeel, als afstootend verwijt, als een aangrijpen van de ontruste consciëntie.

En dit nu verandert alleen door de genade. En die genade is, dat God die in ons is en ons draagt, den scheidsmuur doorbreekt, ons innerlijk ik weer trekt, in ons bewustzijn doordringt als de God bij Wien wij hooren, tegen Wien we gezondigd hebben, en Die ons reddend komt, als de eeuwige armen der ontferming om ons slaat, en ons weer aan zijn Vaderhart koestert.

Zoo is het in de persoonlijke toebereiding. Edoch, ook ons menschelijk geslacht is een eenheid, en als zoodanig één lichaam; maar het was door de zonde zonder hoofd, en kon daarom in God niet genieten. Er was geen bewustzijn van de eenheid van 't geslacht, en van de eenheid van Gods volk.

En dat duurt tot Gods ons zijn eengeboren Zoon geeft. En nu in hem, den Zoon des menschen, herkrigen we die eenheid, herkrigen we ons hoofd. En nu vloekt uit dat hoofd ons de eenheid des Geestes toe. De ziel van de menscheid, om 't zoo uit te drukken, leeft onder de bewuste gemeenschap met God Drieëenig op. En dit is het Pinksterwonder. Een wonder voor eens, dat zóó nooit kan terugkeeren, maar dat in zijn heilige gevolgen de gemeenschap des Geestes aan al Gods kinderen brengt.

Dat is de „uitstorting van den Heiligen Geest.“

Niet van den Geest, zonder meer, neen maar van den Heiligen Geest.

Die Geest toch is in alles, ook in kruid en plant en dier; maar de Heilige Geest is deze Geest alleen in het redelijk en sedelijk creatuur, in engel en mensch. Hier eerst komt de tegenstelling op tusschen zonde en gerechtigheid. Hier eerst wekt en werkt het hoge ideaal van liefde en reinheid. Hier keert de Geest zich als Heilige Geest in de consciëntie tegen den zondaar, en woont zaligend en vertroostend bij den verlorne in.

God is heilig, maar alleen in het creatuur naar zijn beeld geschapen, kan dat heilige van God tot het bewustzijn doordringen. En als nu die Heilige Geest in ons dringt, dan is dit niet een vermaan, niet een kracht, niet een vertroosting, maar de vermanende, de sterkende, de vertroostende God zelf.

En God van verre in zijn heiligheden, en toch een God u in uw verborgenst zieleleven o, zoo nabij!

En daarin jubelt de Kerk van Christus op haar Pinksterfeest.

Want wel doolt Gods kind telkens weer af, en wel voelt het kind van God telkens weer vervreemding.

Maar toch, wie geloof weet, dat de Heilige Geest er is, is in Gods kerk, is onder Gods kinderen, en dat, in de Verbondsgenade, de zalige gemeenschap met onze God telkens weer voor ons te herwinnen is, omdat die Geest op den Pinksterdag in de Gemeente des Heeren is uitgestort en nu onder ons woont.

Amsterdam, 9 Juni 1905.

Voor de eere Gods.

De bange worsteling, die de komende week voor heel ons volk brengt, draagt een zeer ernstig karakter.

Want de worsteling gaat niet in de eerste plaats om ons Christelijk ministerie te behouden of onderdrukking door het liberalisme van ons Christenvolk af te weren, maar om de eere Gods.

Zeker, de uitnemende arbeid dien dit Ministerie heeft verricht; zijn hooghouden van het gezag in de dagen der „misdadige woeling“; zijn opkomen voor de geestelijke belangen van het volk; zijn kostelijke wetten om lager en hooger onderwijs vrij te maken;

zijn uitgebreide zorg voor de sociale nooden, maken, dat we het diep zouden betreuren, wanneer de uitslag van de stembus ons Christelijk Ministerie noopte af te treden.

En evenmin zijn wij blind voor het gevaar, dat het optreden van een liberaal Kabinet thans voor onze Christelijke actie zou brengen. De felle tegenstand, dien de liberale partij, in al hare schakeeringen, tegen elke wet bood, waardoor aan de Christelijke actie steun werd geboden, toont wat ons te wachten staat, wanneer het liberalisme de macht opnieuw in handen kreeg. Uit vrees, dat voor goed de teugels van het bewind haar ontsnappen zouden, zal de liberale partij voor geen middel terugdeinzen, om de Christelijke actie te onderdrukken. In dat opzicht zijn wij gewaarschuwd, want onze tegenstanders zelf hebben openlijk verklaard, dat zij, als overwinnaar, zonder genade voor den overwonnen zouden zijn. Zelfs de oude haat tegen de Christelijke school vlamde in lichte laaie weer op en men betreurde, dat men ooit aan de pacificatie had medegedaan. Heeft het liberalisme vroeger ons met geeselen gekastijd, thans zullen de schorpioenen nog een te zacht strafmiddel zijn.

Maar noch onze liefde voor het zittend Kabinet, noch onze vrees voor de verdrukking, die te wachten staat, wanneer het liberalisme zegeviert, mag den grondtoon aangeven voor den komende strijd.

Die strijd draagt een heilig karakter.

Klaar en duidelijk, zonder doekjes er om te winden of het te verbloemen, is door onze tegenpartijders het uitgesproken, dat men op politiek terrein van geen Christelijke beginselen, van geen ordinanten Gods, van geen heerschappij van Gods Woord weten wil.

De moderne wereldbeschouwing, met haar paganistische achtergrond, moet weer in ons volk leven den toon aangeven. Aan de heerschappij der Christelijke beginselen moet een einde gemaakt. In den diepsten grond gaat de strijd niet tegen ons Christelijk ministerie of onze Christelijke volkschool, maar tegen Christus zelf, den door God gezalfden Koning.

Wat Groen van Prinsterer tot levensleus koos: Tegen de Revolutie het Evangelie! is het parool ook voor dezen strijd. En of men van liberale zijde al tracht Roomschen tegen Protestant, Hervormden tegen Gereformeerden uit te spelen en de wigge te slaan in het vast cement der Christelijke coalitie, of het onzalig vuur van kerkelijken hartstocht aan te blazen, we laten ons daarvoor geen oogenblik misleiden.

Om God, om Zijn eere, om de handhaving van Zijn Woord, gaat de worsteling. Daarom zou het verraad zijn aan onze heilige belijdenis, wanneer ook maar één man achterbleef of door moedwillig verzuim oorzaak werd, dat het liberalisme triumfeerde.

Daarom moge in al onze kerken op den rustdag, die komt, een ernstig, een vurig gebed oprijzen tot den Heere onzen God, dat Hij de overwinning ons schenkt.

Om ons vaderland, dat alleen bloeien kan, wanneer het trouw blijft aan het drie-voudig snoer: God, Nederland en Oranje. Om de kerk van Christus, die ons volk tot zoo rijken zegen is geweest.

Maar bovenal om de eere Gods zelf, opdat Zijn Naam onder ons worde geheiligd, de kracht van Zijn Koninkrijk zich onder ons openbare en Zijn Wil de richtsnoer zij voor ons volk leven.

De orfielek en het rapport over Art. XXXVI.

VI.

De raad, door sommige broeders gegeven, om de afdoening van het gravamen tegen Art. XXXVI uit te stellen met het oog op de Gereformeerde broeders in de Hervormde Kerk, lijkt ons praktisch van weinig nut en principieel niet zonder gevaar.

Dat de broeders in de Hervormde Kerk zoo oordeelen, kunnen we best begrijpen. Volgens hen zijn wij, Gereformeerden buiten de Hervormde Kerk, een van de groote vloot afgedoolt smaldeel, dat het recht mist de admiraalsvlag te voeren en onder eigen commando te varen. Maar hoe in onzen eigen kring er mannen kunnen gevonden worden, die onze synodes aldus geestelijk impotent willen verklaren, is ons een ziendkundig raadsel.

Onze kerken mogen daarom wel toezien. Verklaart de Synode te Utrecht, dat afdoening van dit gravamen niet mogelijk is, omdat onze Kerken niets aan de Belijdenis mogen veranderen zolang niet alle Gereformeerden weer in één Kerk vereenigd zijn, dan is daarmede een principieel uitspraak gedaan, die de verstrekende gevolgen heeft.

Toen koning Willem I in 1816 de Synodale organisatie aan de Gereformeerde Kerken oplegde, verklaarde hij uitdrukkelijk, dat de Synode alleen te besturen had, maar over leersgeschillen geen uitspraak mocht doen. Volkomen terecht heeft de voorzitter der Confessionele vereeniging nog onlangs opgemerkt, dat in deze bepaling de oorzaak schuilt van al de ellende over de Hervormde Kerk gekomen. Een kerk, die niet meer over haar Belijdenis oordeelen mag, heeft opgehouden een levende belijdenis te bezitten. En hoezeer we ook onze broeders in de Hervormde Kerk liefhebben, we weigeren onze Synode tot die vernederende rol van bestuurscollege te verlagen, en we willen onze kerken niet jaren lang prijsgeven aan confessioneel conservatisme.

Van geheel anderen aard is de bedenking, die we ten slotte onder de oogen wenschen te zien, of de deputaten niet beter gedaan hadden niet in plaats van het schrapping der gewraakte woorden, een geheel nieuwe redactie van Art. XXXVI voor te stellen.

Ook hier gaat Dr. Wagenaar uit Middelburg het verst. Volgens hem mag een Kerk nooit een stuk uit haar Belijdenis weg nemen, zonder daarvoor een positieve uitspraak in de plaats te stellen. Een opmerking, die natuurlijk kant noch wal raakt. Gesteld, dat in onze Confessie metterdaad stond, dat de Overheid geroepen was de tractementen der predikanten uit de Staatskas te betalen, dan zou schrapping van deze woorden volkomen voldoende wezen. Een roeping, die volgens Gods Woord niet bestaat, kan men eenvoudig uit de Belijdenis verwijderen, zonder dat men daarom verplicht is daarvoor een andere positieve uitspraak in de plaats te stellen. Het zou niet moeilijk vallen, dit met tal van andere voorbeelden duidelijk te maken. In de Confessie der Gereformeerde Kerken in Hongarije komt een uitvoerig artikel voor over het ontstaan der menscheit, dat op haar zetel in het menscheit lichaam, alsmede een apart geloofsartikel over nachmerries en de beste wijze om deze te genezen. Gesteld dat de Hongaarsche Kerken tot revisie van haar belijdenis overgingen en beide artikelen schraptten, omdat ze feitelijk in een Geloofsbelijdenis niet op haar plaats zijn, zou men dan kunnen beweren, dat de Kerk aan haar plicht om de waarheid te belijden, te kort deed? En precies zóó staat het ook hier. Wanneer onze Kerken de gewraakte woorden uit de Belijdenis schrappen, dan verklaren ze daarmede, dat het niet de roeping der Overheid is om afgedroogde en valschen godsdienst met geweldige middelen uit te roeien. Een positieve belijdenis kan daarvoor niet in de plaats gesteld worden. In zooverre hier van een roeping der Overheid sprake kan zijn, bestaat ze alleen hierin, dat de Overheid, door de prediking van het Evangelie den vrijen loop te laten, de afgedroogde en den valschen godsdienst heeft tegen te gaan. Maar dit staat reeds in de derde zinsnede uitdrukkelijk als taak der Overheid gemeld, en men zou hier dus in eene, vooral in een Belijdenis niet te pas komende, herhaling van woorden moeten vervallen. In alle buitenlandsche Gereformeerde Kerken heeft men zich dan ook beperkt tot de eenvoudige verklaring, dat de Overheid niet geroepen is om iemand wegens zijn geloof te vervolgen of achteruit te zetten; een negatieve uitspraak, die met schrapping der gewraakte woorden op hetzelfde neer komt.

Maar ook al kan dit argument hiermede veilig als afgedaan worden beschouwd, we begrijpen toch, dat en in onze kerkelijke pers en in onderscheidene classes een toon van teleurstelling beleust werd over het ingekomen advies. Ook wij hebben er geen geheim van gemaakt, dat een andere oplossing ons liever ware geweest. Indien deputaten dit gravamen hadden aangegrepen om Art. XXXVI in zijn geheel aan een revisie te onderwerpen, dan ware ook ons dit liever geweest.

Intusschen mag billijkheidshalve tweërlei bij deze critiek niet uit het oog verloren. Vooreerst, dat deputaten door het mandaat der Synode gebonden waren. De Synode droeg hun niet op een nieuwe redactie van Art. XXXVI te ontwerpen, maar uitsluitend om over de gegrondheid van het ingediende gravamen te oordeelen. Aan die opdracht hadden zij zich te houden. En hun achteraf een verwijt te maken, dat zij niet meer gedaan hebben dan hun last-brief inhield, is op zijn zachtst genomen onbillijk.

En ten tweede, deputaten hebben rondweg en eerlijk verklaard, dat de tijd hun niet rijp scheen, voor een nieuwe dogmatische formulering van de verhouding tusschen Overheid en Kerk. Voor de juistheid van dat oordeel valt metterdaad veel te zeggen. Niets is gemakkelijker dan critiek te oefenen op de oude staatsidee der Gereformeerde vaders, en terugkeer tot den toestand vóór 1789 wil niemand. Het contrarevolutionaire standpunt door Bilderdijk en aanvankelijk ook door Da Costa ingenomen, is wel door allen prijsgegeven. In dat opzicht heeft de invloed van Groen van Prinsterer beslissend gewerkt.

Maar met deze negatieve critiek zijn we er niet. En zoodra de vraag aan de orde komt, op welke nieuwe fundamenten het Christelijk staatsgebouw moet oprijzen, gaat het oordeel der bouwmeesters zeer ver uiteen. Hoe moeilijk dit vraagstuk is, ziet men het duidelijkst in de brochure van Prof. Visscher-Zoolog hij critiek oefent op het verleden, staat hij sterk, spreekt er bezieling uit zijn woord, trekt hij scherpe en duidelijke lijnen. Maar het slot zijner brochure, waar hij positief zijn eigen standpunt uiteenzet, is vaag en zwevend, laat de quaesties onopgelost en bevredigt daarom niet.

Een verwijt maken we daarvan Prof. Visscher niet. De schuld ligt evenmin bij hem als bij deputaten. Ze ligt in de eigenaardige politieke verhoudingen, waaronder ons volk heeft geleefd na de Fransche Revolutie.

Bijna een eeuw lang heeft het liberalisme oppermachtig in ons vaderland geheerscht en waren de Christenen van allen invloed op de Regeering verstoken. De Overheid nam officieel een neutraal, feitelijk een anti-christelijk standpunt in. Ze ontkerstende de volksschool, ze gaf de Universiteiten aan het ongelooft prijs, ze weerde uit alle ambt en betrekking wie openlijk den Christus Gods beled. Groen van Prinsterer, die aanvankelijk voor het ideaal eener Christelijke overheid streed, heeft later, bukkend voor den drang der omstandigheden, den neutralen Staat geaccepteerd, maar dan ook ge-eisch, dat die neutraliteit geen schijn, maar werkelijkheid wezen zou. Met al de kracht van zijn ziel wierp hij zich intusschen op versterking van het Christelijk element onder het volk. Hij eischte afschaffing der moderne theologische staatsfaculteit; vrijmaking der Kerk uit de banden van het Overheidsjuk; het recht van het Christenvolk om op bijzondere scholen christelijk onderwijs te ontvangen.

Maar nu, dank zij deze actie, de volksgeest ontwaakte, aan de heerschappij van het liberalisme een einde werd gemaakt en reeds tweemaal een Christelijk Ministerie optrad, staan we op politiek gebied voor geheel andere vragen, dan waarvoor Groen van Prinsterer stond. De problemen, waar het hier op aankomt, zijn nog nauwelijks ingedacht. Moeten de publieke instellingen van den Staat, met name de Universiteiten, de gymnasia, de hogere burgerscholen en de lagere scholen zoogenaamd neutraal blijven en de christelijke actie haar kracht zoeken in de vrije school, of niet? Moet de Overheid het publiekrechtelijk karakter der Kerken erkennen, haar een officiële vertegenwoordiging gunnen in het Parlement en officieel haar advies inwinnen, of niet? Dient de Overheid de Zending officieel te steunen, of heeft ze zich van dit terrein geheel te onthouden? Moeten de theologische faculteiten op confessionele grondslag worden hersteld of de opleiding der predikanten aan de Kerken worden overgelaten?

Op al deze punten staan de opinies nog gedeeld, en hier geldt dus metterdaad de wijze raad, dien Prof. Visscher gaf, dat de vrucht eerst moet geplukt worden als ze rijp is. De christelijke staatsidee, door de Revolutie onderbroken, moet zich eerst praktisch weer ontwikkeld hebben, voordat de Kerk hierover haar dogma vaststellen kan. En elke overijde beslissing op dit punt zou alleen op schade voor de Kerk uitloopen.

Just daarom hebben onze kerken zich te bepalen tot de afdoening van het ingediende gravamen alleen. Dat gravamen eischt niet een geheele revisie van Art. XXXVI, vraagt niet een nieuwe formulering van de taak der Overheid ten opzichte der Kerk, maar spreekt alleen het conscientie-bezwaar van vele broeders uit tegen die woorden onzer Confessie, dat de Overheid van Godswege geroepen is met geweld de afgedroogde en den valschen godsdienst uit te roeien.

Voor afdoening van dit gravamen is de tijd volkomen rijp. De vrucht zit zoos aan den steel, dat men er slechts behoeft aan te raken, en ze valt af. Zelden is in onze kerken een zoo algemeene overtuiging omtrent een dogmatisch geschil gevonden als op dit punt. Zelfs de vurigste voorstanders van Art. XXXVI verklaren even beslist als wij, dat zij van zulk een roeping der Overheid niets willen weten. En wanneer de Synode de gewraakte woorden uit de Confessie wegneemt, dan plukt ze derhalve een volkomen rijpe vrucht.

Bovendien, elke andere uitweg, dien men voorsloeg, om aan het gravamen tegemoet te komen, mist het kenmerk van eerkelijkheid en oprechtheid, die vooral in Christus Kerk nooit mogen ontbreken. Met name geldt dit van het voorstel, om wel de Confessie onveranderd te laten, maar in het ondersteuningsformulier der predikanten den band aan dit stuk der belijdenis los te maken. Dat enkele buitenlandsche kerken tot dit achterdeurtje de toevlucht namen, omdat ze bevreesd waren anders haar kerkelijke goed te zullen verliezen, moge bij haar te verontschuldigen zijn, maar zonder eenige noodzakelijkheid dat kwaad exemplen te volgen, zou de eer onzer Kerken te na komen. Een Kerk, die voor God en menschen belijdt, dat haar Confessie den inhoud uitdrukt van haar allerheiligst geloof, en tegelijk haar predikanten van een deel der belijdenis losmaakt, zondigt tegen den eisch der goede trouw en maakt haar Belijdenis tot een schijn-belijdenis.

Elke andere oplossing is ons daarom liever dan deze. Acht men, dat tegen schrapping der bedoelde woorden te veel bezwaar bestaat, laat dan de Synode een nadere verklaring geven, hoe deze woorden moeten verstaan worden. Ook zóó kan de consciëntie der bezwaarde broeders ontlast worden, zonder dat aan de volle instemming met de Belijdenis, die voorwaarde is van alle kerkelijke gemeenschap, getoerd wordt.

God geve, dat de Synode van Utrecht in dit opzicht haar hooge roeping versta en getrouwelijk naar den Woorde Gods uitspraak doe over het ingebrachte gravamen.

Beeldendienst.

De heer Smit, pastoor te Geesteren, zendt ons de volgende repliek:

Beeldendienst.

Mijnheer de Redacteur!

Naar aanleiding van uw antwoord (Heraut 7 Mei 11.) op mijn „woord van protest“ zou ik alsnog gaarne het volgende zien opgenomen. Omstandigheden niet van mijn wil af afhankelijk verhinderden mij u dit verzoek eerder te doen. U zegt: „Al is het toch volkomen juist, dat de Roomsche kerk volgens haar officiële leer geen eere toeberegt aan de beelden zelf maar aan Christus en de heiligen, die door deze beelden worden voorgesteld, daarmede is toch het bezwaar van de Protestanten tegen dezen beeldendienst volstrekt niet uit den weg geruimd.“

Ik vraag: waarom niet? U antwoordt vooreerst: „omdat de theorie en de praktijk elkaar ook hier niet dekken.“ M. de R. Zulk eene beschuldiging mag u niet onbewezen laten. Bewijst u ze niet, dan loopt u gevaar zelf beschuldigd te worden van vermetel oordeel.

U antwoordt ten tweede: „omdat, indien de gemaakte onderscheiding juist was, zelfs de heiden niet van beeldendienst zou kunnen beschuldigd worden, daar de heidenen toch evenmin de beelden zelf vereeren, maar de godheid, die door deze beelden wordt voorgesteld.“

Ik antwoord: van sommige heidenen moge dat waar zijn, toch blijft ons uit de Heilige Schrift, dat er ook zeer vele heidenen waren, die de beelden zelf vereerden.

Zoo b.v. lezen wij bij Isaias XLIV: 17: „En van het overschot daarvan maakt hij zich een god, een gesneden beeld; hij buigt zich daarvoor neder, en vereert hem en smeekt het: red mij, want mijn God zijt gij.“ En Psalm CXXXIV

(CXXXV) 15: „de zilver en goud, den; een mond hebben zij hebben oogen en en hooren niet; uit zichzelf. Dat daaraan vaardigen, en allen a lossen beelden“ vertolkt: 1: 23: „Zij hebben e beederlijken God ve stelden een beeder voetige en kruipend den waren God ver (voor een afgod), e dienden liever dan M. de R., dat bewijzen oogen ook wel de l er dus ook in dit tusschen heidenen e

Maar ook al ver in die beelden de voorgesteld, dan no maar de een of a zelf.

Zoo b. v. lezen 24) offeren aan d aan goden, die zij XVII: 17: „En zij offeranden slachten“ (Vulgaat: duivelen), hebben.“

En 1ste B. der K „En Samuel sprak Israel en zeide: „goden uit uw midde de Astarten . . . 4 verwijderden dan d dienden den Heer .

„Want verbitterd he heeft, . . . door te niet aan God.“ En aan boze geesten e Hierbij zegt u, d king „terstond spaal ment“, m. a. w. d bidden van valsche afbeelden der godhe dit verbod heeft geen heiligenbeelden; d niet de godheid zelf

Mocht u zegg Mos. XX: 4 mist G den beeld noch ee hetgeen omhoog in onlaag op de aard wateren onder de a God verbiedt hier beeld dan ook, ma stellingen (en wel v oortellen) van de blijk uit hetgeen plaatsen der H. S. biedt. b. v. 2 Mos twee cherubynen a en zij moeten elke gerichten gekerd na 4 Mos. XXI: 8. „Ei maak een koperen s (Vulgaat: en stel s beten is, en er naa

Eindelijk nog zeg Israel doelde wel de Jehovah, en is toch met dit Gods gebod Ik antwoord 1. I. „afbeelding der g beelden niet zijn“ boden, 2. De woort gen is het hoogste dat hij wilde beproe afgedroogd te verand waren God; maar d degelijk een navolg tot Egyptische afgod ook vroeger hadden is blijkt ons duidelijk zij verstietten hem, harten naar Egypte, ons goden, die vo maakten een kalf, offer op.“ En uit I dert de goden, die tamle en in Egypte neer de profeten teg voerde kalverdienst wederom, omdat beeltenis voorstelde dere kalverdienst a in de afzichweljk menschenoffers enz feitelijk dikwijls i wij 4 (2) Kon. X al de geboden van maakten zich gego en beelden van Ast wierpen zich neer v en dienden Baal. E dochters gaan d waarzeggerij en wi zeilde van de Israe de eene vertaling: „schen met rede beg veren“ volgens e schen offerend kuus eere van hun dor l brengen zij mensche M. d. R. Mijn st maar dat moest we „een woord van pr u, nu u op mijn w ook deze verdedigt

Ik meen duidelijk „Roomsche beelden is dan die der heid XX, noch door he veroordeeld wordt.

Met beelden da

Geesteren bij Tul

Op dit antwoor nen we niet. De Smit aangewend, e geschiedmatiek e van in elk Protes Roomsche contro dan, deze argum eens in den breed door men elkaar

De voorstelling geeft van den b is ten eenenmale o Schriftuurplaatsen den spot wordt g van hout en ste gaat om de voor maar die de hei den hadden. En kenner der heide dat zij, met enk beelden van hout,